

Z vzorom do solidarnosti

Prostovoljstvo med najmlajšimi ali mala šola človečnosti

■ **Ester Pečarič** je dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok v vrtcu *Radovednež Škocjan*.

Slovenci se lahko pohvalimo z zavidljivo udeležbo v prostovoljskih akcijah. Nedavno smo se izkazali z neverjetno složnostjo, ko je pomoč potreboval deček z redko prirojeno boleznijo. V le nekaj dneh smo zbrali več kot 3.000.000 evrov za njegovo zdravljenje. Prostovoljstvo je na žalost pogosto edina možnost za izboljšanje kakovosti življenja posameznikov. In kdaj začeti s privzganjanjem prostovoljstva? Kako mlajšim generacijam pomagati ohraniti to obliko pomoči? Kaj nam lahko pomaga, da bi se čim bolje odzivali na sočloveka? Vse se začne prav tam, pri malem dojenčku, v družini, v vrtcu, v šoli ...

Biti prostovoljen

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva navaja, da je prostovoljno delo delo, ki ga po lastni svobodni odločitvi in brez materialnih koristi opravlja posameznik v dobro drugih ali za skupno javno korist (Blazinšek idr., 2010). Prostovoljstvo pravzaprav ni nov fenomen, temveč naravni 'instinkt' neke skupnosti po samoohranitvi. Prostovoljci tako skrbijo za dobrobit družbe na različnih ravneh: skrbijo za živali, za preživetje, socialno blaginjo posameznikov, za okolje ipd.

Kot navaja Fištravec (2012), ima prostovoljstvo izjemen potencial za dvig kakovosti družbenega življenja, saj krepi socialno dimenzijo delovanja državljanov, ima sposobnost refleksije družbenih odnosov in številne družbenokoristne učinke.

Prostovoljstvo se pojavlja v različnih oblikah. Navadno ob izrazu 'volonterstvo', ki je sinonim za prostovoljstvo, pomislimo predvsem na formalne oziroma umetno organizirane oblike pomoči. To so volonterska opravila, ki potekajo preko posrednika oziroma dobrodelne organizacije. Vendar pa to ni edini način udejstvovanja. Dejavnost prostovoljnega dela se lahko pojavlja tudi priložnostno, v obliki pomoči mimoidoče-mu, bolnim, starejšim in podobno.

Čeprav že definicija navaja, da prostovoljec ne dobi povračila za svoje dobro delo, ima le-to velike psihosocialne koristi. Prostovoljci so namreč vključeni v širše družbeno okolje, osebnostno rastejo, krepijo socialne stike in se samouresničujejo preko dobrih dejanj (Blazinšek idr., 2010).

Pomen prostovoljstva v predšolskem obdobju

Otrok v najrosnejših letih je srkajoči um, ki ima sposobnost vpijanja, adaptiranja in učenja iz okolja, ki ga obdaja. Nova znanstvena dognanja namreč pravijo, da so naši možgani nepredstavljivo bolj plastični, kakor smo si predstavljali kdaj koli v zgodovini. Geni tako ne določajo otrokovih sposobnosti in osebnosti, temveč so le predispozicije, ki jih posameznik krepi ali pa zamrejo. Osebnost pa določa aktiviranje le-teh; pogostejše in intenzivnejše kot je otrok v stiku z nekim vedenjem, bolj ga bo ponotranjil. To vedenje bo postalo del njegovega sistema vrednot in prepričanj, ki ga bo najverjetneje spremljal vse življenje (Sunderland, 2010).

Na tej točki impliciram na vzor. Vzor, ki ga pedagogi, starši in drugi dajemo s svojimi subjektivnimi teorijami, razmišljanjem in vedenjem. Vzor, ki na otroke vpliva neposredno, in to neprimerljivo bolj kakor besede. Premalo se zavedamo, kolikšno moč imamo. Oseba, s katero otrok preživi največ časa in s katero se poistoveti, ima neizmer-no moč nad delovanjem otroka prav preko zgleda. Tu nastopi vprašanje, kaj želimo zanj v prihodnosti. Pa ne le zanj. Za naše okolje, za celotno družbo, naš planet. Ali želimo, da naši potomci ponotranjijo, da živijo v svetu, na katerem je prebivalcem mar za drugega, v katerem ne bodo ostali osamljeni, na katerem je vedno upanje in obstaja vera v dobro, v sočloveka, v naravo? Kako bi bil svet lepši, če bi v njem prevladovala takšna prepričanja. Imamo moč, da

ga soustvarjamo. Z zgledom dobrih del, dobrih dejanj in vključevanjem majhnih otrok vanje.

Implementiranje prostovoljstva v vzgojno-izobraževalne ustanove

Kot navaja Tereza Novak (2014), izvršna direktorica *Slovenske filantropije*, vzgojno-izobraževalne institucije v Sloveniji prostovoljstva nimajo natančno predvidene-ga v vzgojno-izobraževalnem načrtu in to področje ni sistematično urejeno. Tako je vključevanje prostovoljstva kot oblike prosocialnega vedenja odvisno zgolj od osebne zavzetosti pedagoških delavcev. To so navadno entuziastični posamezniki, ki spodbujajo solidarnostno vzgojo in samoiniciativno stremijo k vključevanju otrok v prostovoljstvo. Slednje namreč ponuja mnogo dimenzij za razvijanje čuta za planet, živali in soljudi ter odpira možnosti za učenje preko vzora. Hkrati pa je to dobra iztočnica za različne dejavnosti.

Sodelovanje s starši – ključ do ponotranjenja prostovoljstva pri najmlajših

Pomemben vidik razvijanja etičnih dimenzij je tudi povezovanje vzgojnih ustanov s starši. To je še posebej pomembno v vrtcih, saj so starši osebe, s katerimi se najmlajši otroci najbolj poistovetijo. Tako vzgojno-izobraževalne ustanove vplivajo na dve gene-

raciji: na starše in na otroke. Naloga vrtcev je v tem smislu povezovanje in spodbujanje celotne primarne družine k prosocialnemu vedenju. Vrtec, ki je vključen v projekt prostovoljstva, lahko dejavnosti izvaja v obeh starostnih obdobjih. V Sloveniji pogosto potekajo dobrodelne humanitarne akcije zbiranja različnih sredstev za pomoči potrebne, lahko pa se skupine udeležujejo tudi drugačnih načinov spodbujanja solidarnostnega vedenja. V vzgojno-izobraževalnih ustanovah se izogibamo zbiranju finančnih sredstev, namesto tega pa se pod okriljem koordinatorja, ki je vez med dobrodelnimi organizacijami in posamezniki, odvijajo različne druge oblike pomoči, npr. krajše zbiralne akcije:

- zbiranje hrane za živali v zavetiščih,
- zbiranje zamaškov,
- zbiranje zvezkov in drugih šolskih potrebščin za pomoči potrebne,
- zbiranje dobro ohranjenih rabljenih oblačil,
- zbiranje igrač in knjig za potrebe bolnišnic ...

Skupine lahko v svoji sredini organizirajo tudi druge oblike dobrodelnosti na neformalni ravni. To so lahko:

- hranjenje ptic pozimi,
- medgeneracijsko sodelovanje z domom za ostarele ali s starejšimi posamezniki,
- prostovoljna pomoč šoloobveznih otrok v vrtcu,
- pomoč starejših otrok iz vrtca mlajšim skupinam,
- spodbujanje vsakodnevne medsebojne pomoči ...

Naj omenim še udeleževanje v letnih projektih, kot je na primer Unicefov projekt *Punčka iz cunj*. Gre za to, da se izdelata dve punčki iz cunj. Ena skupino spremlja pri vsakodnevnih dejavnostih, druga pa tedensko obišče vsakega otroka na domu. Dejavnosti starši zapišejo v obliki dnevnika in ta se ob koncu šolskega leta skupaj s punčkama preda Unicefu. Punčki se oddata v posvojitve, za katero Unicef prejme plačilo, ki zagotavlja cepljenje otrok v državah v razvoju. Tudi starši so vabljeni, da sami sešijejo punčke iz cunj. V praksi se je ta pobuda izkazala za zelo pozitivno, nanjo se je odzvalo veliko staršev in v konkretnem primeru je kar tretjina staršev sama izdelala

la punčko iz cunj. Pri tem projektu gre za sodelovanje med primarno družino in vrtcem, ob čemer so doseženi multiplikativni učinki:

- ozaveščanje staršev o pomenu prostovoljnega dela,
- vključevanje pripadnikov ožje in širše družine v prostovoljno delo,
- zgled otrokom v medsebojnem sodelovanju ter vzor pri izvajanju dobrih del,
- otrokom se preda pomembno sporočilo, da skupaj lahko naredimo svet boljši,
- širjenje dimenzije egocentričnih potreb na potrebe družbe in posameznikov.

Sklepne misli

Ljudje si radi zatiskamo oči, češ da smo kot kaplja v morju in naša dejanja nimajo moči, da bi spremenila svet. Primera v zadnji po-

vedi me spominja na zgodbo, ki govori o bolhici, ki je ugriznila rakca v nogo, kar je kot metuljev efekt povzročilo hudo valovanje morja. Tako hudo, da bi skoraj prevrnilo ladjo na morski gladini. Ja. Vse se začne pri posamezniku. Vedno. Naša pozitivna naravnost do sočloveka in sveta lahko naredi svet boljši. Počasi in z vzorom. Ne podcenjujmo moči te besede – vzor. Kar se da vzorno in dobrosrčno naprej!

Viri in literatura

- Blazinšek, Alenka idr. (2010): *ABC prostovoljstva: priročnik za mentorje*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva.
- Fištravec, Andrej (2012): *Analiza stanja na področju prostovoljstva na področju Podravske in Osrednjeslovenske regije*. Maribor: Inštitut za razvoj družbene odgovornosti.
- Sunderland, Margot (2010): *Znanost o vzgoji: praktični nasveti o spanju, joku, igri in ustvarjanju čustvenega ravnotežja za vse življenje*. Radovljica: Didakta.
- Tratnik, Ksenija (2014): K prostovoljstvu je treba vzpodbujati že otroke. Intervju z izvršno direktorico Slovenske filantropije Terezo Novak. MMC RTV SLO, 12. oktober 2014. Dostopno na spletni strani: <https://www.rtvsl.si/slovenija/k-prostovoljstvu-je-treba-spodbujati-ze-otroke/348476>.

Napovedni koledar

Koledar Vzgoja 2020/2021 v prednaročilu

Vsem, ki boste naročili nov koledar Vzgoja do 31. 7. 2020, podarjamo poštnino. Naročila: 01/43-83-983, <https://www.dkps.si/prodaja/koledar-vzgoja>.

Načrtovalni dan DKPS

Načrtovalni dan bo v soboto, 22. 8. 2020, na Brezjah. Začnemo s sv. mašo ob 9.00, ki jo bo vodil nadškof, msgr. Alojzij Cvikl. Sledil bo pogovor z njim in po tem načrtovanje dela. Vabljeni!

Slomškov dan

Vabimo na tradicionalno srečanje vseh, ki vzgajamo, ki bo na Ponikvi v soboto, 26. 9. 2020.

Molitev za domovino

Na grobu Alojzija Šuštarja v ljubljanski stolnici vsako prvo ali drugo soboto v mesecu (po objavljenem razporedu) ob 16.00 molimo za domovino. Začnemo s sv. mašo. Prihodnji datum: 4. 7. 2020. Vabljeni!

Romajte z DKPS

Vabljeni na 4-dnevno romanje v San Giovanni Rotondo in Loreto, ki bo od 24. do 27. 10. 2020. Duhovno vodstvo: p. Silvo Šinkovec. Informacije in prijave: www.dkps.si.

Duhovne vaje

- 21.–26. 7. 2020, Dom duhovnih vaj Nazarje
- 4.–9. 8. 2020, Dom duhovnih vaj Ilirska Bistrica

Vodi: p. Silvo Šinkovec s sodelavci
Informacije in prijave: silvo.si@vrn.si

Pedagoški delavci lahko udeležbo na seminarjih uveljavljate pri predlogu za napredovanje zaposlenih v vzgoji in izobraževanju. Seminarje izvajamo tudi za učiteljske zbornice in zaključene skupine.

Datumi in kraji izvajanja ter cene seminarjev bodo objavljeni na naši spletni strani.

Informacije in prijave:

Društvo katoliških pedagogov Slovenije (DKPS)
Rožna ulica 2, 1000 Ljubljana
01/43 83 983
dkps.seminarji@gmail.com
<http://www.dkps.si>